

PM 2014:53 RII (Dnr 001-1850/2013)

Svenska för invandrare - valfrihet, flexibilitet och individanpassning (SOU 2013:76)

Remiss från Utbildningsdepartementet

Remisstid den 28 mars 2014

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ”Svenska för invandrare - valfrihet, flexibilitet och individanpassning (SOU 2013:76)” hänvisas till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Ulla Hamilton anför följande.

Ärendet

I utredningen Svenska för invandrare – valfrihet, flexibilitet och individanpassning (SOU 2013:76) föreslås att svenska för invandrare (sfi) och ämnet svenska som andraspråk på grundläggande nivå (SvA grund) inom komvux sammanförs till en utbildning. Utredningen föreslår även att en sfi-peng införs genom en incitamentsbaserad ersättningsmodell till enskilda utbildningsanordnare.

Remissen finns att läsa i sin helhet på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och arbetsmarknadsnämnden.

Stadsledningskontoret anser att det är positivt att slå samman svenska för invandrare och svenska som andraspråk på grundläggande nivå inom komvux samt att inrätta en ny kurs i svenska som andraspråk på grundläggande nivå med tydlig inriktning på fortsatta gymnasiala studier. Stadsledningskontoret ser en risk i att få aktörer kommer att ha studerande med till exempel särskilda behov eller kort skolbakgrund som målgrupp. Om staden själv måste anordna dessa utbildningar kommer de studerandes valmöjlighet att minska i jämförelse med när staden kan ställa krav i upphandlingar.

Arbetsmarknadsnämnden ställer sig positiv till förslaget om att slå samman sfi och svenska som andraspråk på grundläggande nivå inom komvux. Arbetsmarknadsnämnden ser flera nackdelar med förslaget om sfi-peng. Förslaget kan innebära vissa ökade kostnader för kommunen, främst avseende administration och ett möjligen ökat behov av ekonomiskt bistånd i form av försörjningsstöd.

Mina synpunkter

Att erbjuda valfrihet och individanpassning inom sfi är viktigt för att tillgodose en bra utbildning. Utbildningen måste vara formad på ett så flexibelt sätt som möjligt, så att den studerande kan kombinera studier med exempelvis jobb och etableringsinsatser. Den flexibilitet och individanpassning som utredningen vill uppnå i sfi med de förslag som presenteras i betänkandet uppnås i hög grad i stadens verksamheter.

I Stockholms stad kan en sfi-studerande välja mellan att studera hel- eller deltid, på förmiddagar eftermiddagar, kvällar eller lördagar. Dessutom erbjuds sfi på distans vilket ytterligare ökar möjligheten att kombinera studier med jobb. Att kunna kombinera sfi-studier med arbete är viktigt av flera skäl, dels får den sfi-studerande arbetslivserfarenhet, men även möjligheten att i praktiken testa och utveckla sina språkkunskaper. För Stockholms stad är det viktigt att driva en arbetsinriktad integrationspolitik, därför har yrkesutbildningar framtagits, vilket ytterligare kopplar samman studier med jobb. Utredningens förslag om sfi-peng och komvuxpeng har som mål att stärka individens valfrihet. En ökad individanpassning främjar den nyanländes integration i det svenska samhället. Jag välkomnar därför utredningens ansats.

Förslaget kan framförallt väntas ha en effekt i kommuner som idag inte erbjuder flera alternativ, till exempel genom upphandlad verksamhet. Sfi-undervisningen i Stockholms stad kännetecknas dock redan idag av en hög grad av valfrihet och flexibilitet. Det är därför viktigt att utredningens förslag inte genomförs på ett sådant sätt att denna valfrihet och flexibilitet försämras.

I Stockholms stad använder vi idag sfi som en del av arbetslinjen, för att förbereda arbetssökande för jobb utifrån arbetsmarknadens behov. Det kan handla om att kombinera sfi med praktik, anpassa sfi efter olika akademiska utbildningar eller nivågrupperingar. Det är angeläget att denna möjlighet finns kvar i framtiden.

En viktig orsak till valfriheten och kvaliteten i Stockholms stads sfi-undervisning är samverkan med andra kommuner i länet. Genom att samverka med andra kommuner i länet kan staden erbjuda sfi-utbildningar för studerande med särskilda behov, till exempel synnedsättning och trauman. Denna samverkan möjliggör även de mycket framgångsrika sfx-utbildningarna där invandrare med yrkesexamen får möjlighet att läsa sfi med inriktning mot yrket i kombination med jobb eller praktik. Med de förslag som läggs i utredningen kommer det inte längre vara möjligt att bedriva sfx som vänder sig till en hel region, vilket har varit grundtanken i Stockholms läns modell. Detta vore enligt min mening olyckligt, och något som motverkar utredningens syften. Regeringen bör överväga ett system med interkommunal ersättning enligt samma principer som gäller för gymnasieskolan, vilket skulle innebära att alla kommuner inte behöver erbjuda sfi i den egna kommunen. Därutöver bör regeringen försäkra sig om att kommunerna fortfarande har möjlighet att styra innehållet i sfi tillsammans med arbetsmarknadens parter, för att även fortsättningsvis kunna använda sfi som ett effektivt verktyg i integrationsprocessen och vägen till arbete.

Utredningens förslag om att slå samman svenska för invandrare och svenska som andraspråk samt att inrätta en ny kurs i svenska som andraspråk är positivt då det

innebär att sfi blir en sammanhållen utbildning i svenska språket för invandrare och en del av komvux.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

3. Som svar på remissen ”Svenska för invandrare - valfrihet, flexibilitet och individanpassning (SOU 2013:76)” hänvisas till vad som sägs i promemorian.
4. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 19 mars 2014

ULLA HAMILTON

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Remiss Svenska för invandrare - valfrihet, flexibilitet och individanpassning (SOU 2013:76), sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden Roger Mogert och Emilia Bjuggren (båda S) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta

1. Att kommunstyrelsen tar ställning emot ett pengsystem inom SFI.
2. Att därutöver anföras

Socialdemokraterna ställer sig bakom utredningens förslag om att SFI och svenska som andra språk slås samman. Däremot är vi emot ett införande av ett peng-system inom SFI och ställer oss bakom arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter och farhågor. Den möjlighet till individuell anpassning och flexibilitet som i dag finns inom stadens SFI-utbildning är god. Att införa en SFI-peng och fri etableringsrätt skulle innebära en minskad möjlighet till inflytande och planering för kommunen. Arbetsmarknadsförvaltningen bedömer också att införandet av ett sådant system skulle vara mycket administrativt krävande. Vi anser därför att kommunstyrelsen bör ta ställning emot den föreslagna reformen.

Miljöpartiet avstår från att delta i beslutet.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av Roger Mogert, Olle Burell och Maria Östberg Svanelind (alla S) med hänvisning till reservationen av (S) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av Ann-Margarethe Livh (V) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen besluta

Som svar på remissen ”Svenska för invandrare – valfrihet, flexibilitet och individanpassning (SOU 2013:76) lämna följande yttrande

Det är utmärkt att SFI blir en del av den kommunala vuxenutbildningen och upphör som egen verksamhet och att utbildningen ska ta fasta på elevens nu-situation. Att införa en SFI-peng liknande den som friskolorna har ställer dock vänsterpartiet sig helt avvisande till. Som arbetsmarknadsnämnden beskriver innebär förslaget att staden förlorar möjligheten att kvalitetssäkra och styra sin verksamhet. Vi har genom friskolorna märkt de ytterst negativa konsekvenserna av fri etableringsrätt samt att Skolinspektionen ensam avgör om etableringen är av godo eller inte. Förslaget innebär att kommunerna enbart skulle bli ”bank” till utbildningsanordnarna. Transparens och kontroll skulle till stora delar gå förlorade.

Regeringen ser tyvärr all form av utbildning som en möjlig marknad, där politikerna inte ska ha godtagbar insyn eller kontroll trots att skattepengar driver verksamheten. Att som kommun frånhända sig påverkan av innehåll, mål samt inriktning på verksamheten är att abdikera totalt inför en marknad där stora koncerner för ut skattepengar ur landet. Det nyliberala konceptet som majoriteten har implementerat i Sverige inom utbildningssidan är extremt i ett internationellt perspektiv. Med undantag av ett system som introducerades i Chile under general Pinochets styre, finns inget annat allmänt finansierat skolväsende som tillåter att skolor drivs av privatägda vinstdrivande bolag.

En engelsk forskare har betecknat det svenska systemet som ”till höger om högern” och ur brittisk synvinkel så radikalt att det inte ens diskuterades under Margaret Thatchers tid som premiärminister. I andra länder som har offentligt finansierade, men privat organiserade och styrda skolor, är dessa på olika sätt drivna av icke vinstgivande organisationer. Exempel är skolorna i Nederländerna, charterskolorna i USA och de så kallade ”akademiskolorna” i Storbritannien. Sådana stiftelseskolor finns också i Sverige.

För övrigt vill vi hänvisa till arbetsmarknadsnämndens ytterst kompetenta yttrande, som påpekar en mängd brister och negativa konsekvenser inklusive att fakta och analyser som ligger till grund för beskrivningen av ekonomiska konsekvenser är tunna. Att folkpartiet och moderaterna har olika inställning i arbetsmarknadsnämnden kan förhoppningsvis innebära att utredningens förslag om SFI-peng inte förverkligas.

Miljöpartiet avstår från att delta i beslutet.

Remissammanställning

Ärendet

I utredningen föreslås att sfi och ämnet svenska som andraspråk på grundläggande nivå (SvA grund) inom komvux sammanförs till en utbildning, vilket innebär att kursen svenska som andraspråk inom komvux på grundläggande nivå upphör i sin nuvarande form. Utredningen föreslår att en sfi-peng införs genom en incitamentsbaserad ersättningsmodell till enskilda utbildningsanordnare. Enligt förslaget ska enskilda utbildningsanordnare kunna ansöka om huvudmannaskap och tillstånd att be-driva utbildning från Skolinspektionen. Det ska finnas etableringsfrihet för utbildningsanordnare. Kommunen ska enligt förslaget ansvara för att betala ut ersättning till enskilda utbildningsanordnare.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och arbetsmarknadsnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 11 februari 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att det är av mycket stor vikt att studerande inom sfi och komvux har möjlighet att välja mellan flera olika alternativ utifrån sina förutsättningar och behov. Utbildningarna måste utformas på ett flexibelt sätt som möjliggör att den enskilda eleven kan kombinera studier med till exempel arbetsliv och etableringsinsatser. Stockholms stad har upphandlat flera olika anordnare inom både sfi och komvux. En sfi-studerande kan välja att studera hel- eller deltid på förmiddag, eftermiddag, kväll eller lördagar. Dessutom erbjuds sfi på distans och sfi med individuellt schema. Väntetiden för att påbörja sfi är ungefär två veckor.

Genom att samverka med andra kommuner i länet kan staden erbjuda sfi-utbildningar för studerande med särskilda behov, till exempel synnedsättning och trauman. Denna samverkan möjliggör även de mycket framgångsrika sfx-utbildningarna där invandrare med yrkesexamen får möjlighet att läsa sfi med inriktning mot yrket i kombination med jobb eller praktik.

I stadens budget 2014 finns det tydliga skrivningar om att kopplingen mellan svenskundervisning, livet i Sverige och den studerandes framtida yrkesval ska vara tydlig. För komvux har stadens arbetsmarknadsnämnd ett tydligt uppdrag att inrikta arbetet på att skapa vuxenutbildningsmöjligheter inom bristyrken. Även inom sfi har det tagits fram yrkesutbildningar, till exempel olika yrkesinriktade sfi-kurser och restaurangbiträdesutbildningen i samverkan med vuxenutbildningen och Stockholms hotell- och restaurangskola. För Stockholms stad är det viktigt att driva en arbetsinriktad integrationspolitik.

Dagens system har för Stockholms studerande inneburit valfrihet och flexibilitet. Emellertid är systemet till viss del otydligt och kommunerna inrättar olika system.

Utredningens förslag om att slå samman svenska för invandrare och svenska som andra språk på grundläggande nivå inom komvux samt att inrätta en ny kurs i svenska som andraspråk på grundläggande nivå med tydlig inriktning på fortsatta gymnasiala studier anser stadsledningskontoret är positivt. Likaså delar stadsledningskontoret utredningens

uppfattning om att sfi ska bli det tredje benet inom komvux. Samverkansformerna kan i och med detta komma att öka samt att den studerandes möjligheter att kombinera sfi med studier inom grundläggande eller gymnasial utbildning förbättras. Emellertid vill kontoret framhålla att med nuvarande regelverk är detta redan möjligt. Det är snarare antagningsreglerna för gymnasial komvux som kan utgöra ett hinder.

Stadsledningskontoret anser att förslagen på flexibilitet och individanpassning är bra även om kontoret hyser visst tvivel till hur realistiskt det är för kommuner med få studerande att kunna erbjuda en hög nivå av flexibilitet och individanpassning. Utredningens förslag om att anordnare inte ska kunna säga nej till elever med hänvisning till att det saknas lediga platser anser stadsledningskontoret som orimligt. Utbildningsanordnarna måste själva få organisera undervisningsgrupperna och deras storlek.

Stadsledningskontoret anser att utredningens förslag om att valfrihetssystem för sfi och komvux ska regleras i skollag och att prövningen av en enskild utbildningsanordnare ska göras av Statens skolinspektion principiellt är bra. För utbildningsanordnarna innebär det en långsiktighet och utökade möjligheter att kunna planera och utveckla sin verksamhet. Däremot anser stadsledningskontoret att staden måste ha möjlighet att lämna synpunkter på de inkomna ansökningarna. Sfi är betydelsefullt för individers möjlighet att etablera sig och integreras i det svenska samhället. Därför anser stadsledningskontoret att kommunen måste få möjlighet att kunna påverka utbudet utifrån de behov som identifieras utifrån individer och arbetsmarknad. Stadsledningskontoret ser en risk i att få aktörer kommer ha studerande med till exempel särskilda behov eller kort skolbakgrund som målgrupp. Om staden själv måste anordna dessa utbildningar kommer de studerandes valmöjlighet att minska i jämförelse med när staden kan ställa krav i upphandlingar.

Likasa kommer förslaget om att Skolinspektionen löpande ska bevilja tillstånd för nya anordnare att försvåra de studerandes möjligheter att fatta välgrundade val.

Stadsledningskontoret anser att tillstånden ska kunna samlas ihop och ges ett par gånger per år. Detta skulle underlätta för vägledningen att få möjlighet att skaffa den information och kunskap om anordnarna som krävs för att kunna stötta eleverna i valsituationen. Även kommunens egen planering av utbildningar skulle underlättas om tillståndsgivande formaliserades till givna tillfällen.

Stadsledningskontoret anser att det är av stor vikt att Skolinspektionens tillstånd ska gälla per skola. Utredningen föreslår att betygsrätten ska kunna ges nationellt och kontoret bedömer att det kan finnas skillnader mellan skolenheter även om de drivs av samma företag. En skolenhets kvalitet beror till stor del av ledning och lärare på enheten, därför måste tillstånd ges utifrån de förutsättningar som råder på den enskilda skolenheten.

Enligt utredningen är interkommunal ersättning inte förenlig med ett valfrihetssystem. Stadsledningskontoret är inte lika övertygat som utredaren om att individens behov i normalfallet bör kunna tillgodoses hos en enskild utbildningsanordnare. Efterfrågan kommer att kunna tillgodoses i olika utsträckning bland enskilda utbildningsanordnare och inom kommunen. Stadsledningskontoret anser därför att individen ska ha rätt att söka till komvux och sfi hos en annan kommun, även utan samverkansavtal eller kommunalförbund. Inom gymnasieskolan finns det lagstiftning som reglerar mottagandet vid en gymnasieskola med offentlig huvudman. Stadsledningskontoret är av uppfattningen att detta fungerar bra och är förenligt med ett valfrihetssystem. Dessutom måste kommunerna samverka med varandra genom att sälja och köpa platser av varandra för att särskilda undervisningsgrupper ska komma till stånd. En ensam kommun har knappast tillräckligt underlag för att kunna fylla grupper inom till exempel olika sfx-utbildningar eller särskilda behov.

Enligt utredningen framgår det att viss sfi är dyrare än annan, till exempel sfx-utbildningarna. Utredningen bedömer att dessa utbildningar inte kommer att kunna finansieras inom ramen för pengsystemet. I utredningen finns det emellertid inget förslag på hur en finansiering skulle kunna ske. Stadsledningskontoret bedömer att med de förslag som läggs i utredningen kommer det inte längre vara möjligt att bedriva sfx som vänder sig till en hel region, vilket har varit grundtanken i Stockholms läns modell. Enligt förslaget ska en

kommun inte kunna köpa vare sig sfi och/eller kurser inom kommunal vuxenutbildning av varandra. Som det är idag är själva grunden i de flesta sfx-utbildningarna sfi och svenska som andraspråk inom kommunal vuxenutbildning. Dessutom ingår ofta orienteringskurser. Stadsledningskontoret är mycket nöjt med den sfx-verksamhet som bedrivs idag och därför vore det olyckligt om förutsättningarna för verksamheten försämras.

Utredaren bedömer att kommunerna kan fortsätta samverka genom gemensam nämnd, kommunalförbund eller samverkansavtal. Stadsledningskontoret anser att denna form av samverkan är byråkratisk och resurskrävande. Ett system där interkommunal ersättning tillåts kommer att vara effektivare och ge större valfrihet för den studerande genom att antalet val ökar.

Utredningens förslag om sfi-peng och komvux-peng har som mål att stärka individens valfrihet. Till viss del bedömer kontoret att detta kan öka individens valfrihet, framförallt i kommuner som idag inte erbjuder flera alternativ till exempel genom upphandlad verksamhet. Kommuner som Stockholms stad har redan idag en hög grad av valfrihet och flexibilitet.

Till följd av det ersättningssystem som föreslås med utbetalning av del av peng först efter erhållet godkänt betyg bedömer stadsledningskontoret att det finns en risk i att studeranden får godkänt i kurser utan att kunskapsnivån uppnåtts. För den enskilda utbildningsanordnaren kan utbetalningen proportionellt efter hand eleven får godkänt betyg försvåra planering och långsiktighet.

Utredningens förslag om kommunernas ansvar för utökad vägledning och upprättande av studieplaner anser stadsledningskontoret är bra. Det kommer vara nödvändigt med en utökad vägledning utifrån utredningens förslag om valfrihet. Stadsledningskontoret förutsätter att staden blir ersatt för det utökade uppdraget.

Stadsledningskontoret förutsätter att lagstiftningen om lägeskommunens insynsrätt i fristående skolor även kommer att gälla sfi och komvux.

I utredningens förslag ska Arbetsförmedlingen få rätt att upphandla sfi av enskilda utbildningsanordnare. Stadsledningskontoret anser att det vore bra om Arbetsförmedlingen även har rätt att samverka med kommunen. Tillsammans kan de få till stånd utbildningslösningar som passar personer som omfattas av etableringslagen men även andra studerande.

Enligt utredningen ska kommunen ha rätt att bedriva yrkesinriktade ämnen på gymnasial nivå på entreprenad med bibehållet huvudmannaskap. Stadsledningskontoret bedömer det som nödvändigt för att kunna erbjuda efterfrågade yrkesutbildningar inom gymnasiala vuxenutbildningen.

Stadsledningskontoret anser att konsekvensanalysen inte är helt täckande vilket gör det svårt att bedöma de kommunalekonomiska eller samhällsekonomiska konsekvenserna.

Sammantaget bedömer stadsledningskontoret att utredningens förslag kan innebära en ökad valfrihet för den enskilde. Emellertid kan valfriheten minska i kommuner som idag erbjuder stor valfrihet. Om en enskild utbildningsanordnare inte startar efterfrågade utbildningar måste kommunen säkerställa utbudet och då finns en risk att den studerande endast har kommunalt drivna utbildningar att välja mellan.

För Stockholms stad bedömer stadsledningskontoret att utredningens förslag kommer minska möjligheterna för staden att aktivt driva en arbetsinriktad integrationspolitik. Framförallt då staden inte längre kan samverka med andra kommuner om bland annat sfx-utbildningarna.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att remissen ”Svenska för invandrare – valfrihet, flexibilitet och individanpassning” (SOU 2013:76) anses besvarad med hänvisning till vad som sagts i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 3 februari 2014 följande.

1. Arbetsmarknadsnämnden hänvisar till arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutar justera paragrafen omedelbart.

Reservation anfördes av ledamoten Gulan Avci (FP) och ledamoten Kristian Ljungblad (C) *bilaga 1*.

Reservation anfördes av vice ordföranden Karin Rågsjö (V) *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Anton Andersson m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ordförande Ulla Hamilton m.fl. (M) *bilaga 1*.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 29 januari 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknadsförvaltningen har tagit del av utbildningsdepartementets betänkande *Svenska för invandrare – valfrihet, flexibilitet och individanpassning* SOU 2013:76.

Arbetsmarknadsförvaltningen redovisar i sitt svar att förvaltningen är positiv till flera/några av de förslag som förs fram men tveksam till det valfrihetssystem/de pengsystem som föreslås.

En sammanhållen utbildning i svenska språket för invandrare (kapitel 6)

Arbetsmarknadsförvaltningen anser det positivt att sfi och svenska som andra språk på grundläggande nivå inom komvux slås samman samt att en ny kurs i svenska som andraspråk på grundläggande inrättas med tydlig inriktning på fortsatta gymnasiala studier. Sfi blir således en sammanhållen utbildning i svenska språket för invandrare och en del av komvux. Av förslaget som presenteras framgår att utbildningen ska ta sin utgångspunkt i den situation som eleven befinner sig i. Vidare betonar utredaren vikten av kopplingen till det omgivande samhället och till arbetslivet vilket Arbetsmarknadsförvaltningen ser som positivt.

Arbetsmarknadsförvaltningen ställer sig positiv till den förändring i kursplanen av sfi utredningen föreslår och som tar hänsyn till att de olika grupperna har olika förutsättningar och behov. Den förändring som betänkandet föreslår kommer förbättra möjligheterna för eleven att fullfölja hela utbildningen men ställer högre krav på lärarna inom sfi.

Sfi blir en del av komvux (kapitel 7)

I betänkandet föreslås att sfi ska bli en del av komvux och upphöra som egen skolform. Arbetsmarknadsförvaltningen ställer sig positiv till detta och delar utredningens uppfattning att förutsättningarna för samverkan mellan skolformerna ökar och att därmed möjligheterna förbättras för den enskilde individen att kombinera studier inom sfi med studier på grundläggande- eller gymnasialnivå om sfi blir en enhet inom komvux.

Det är dock redan idag med nuvarande regelverk möjligt att samverka mellan olika skolformer och i Stockholm kan sfi-studerande läsa kurser inom komvux parallellt med sina sfi-studier.

I varje enskilt fall gör kommunen en individuell bedömning huruvida en person har förutsättningar att läsa på komvux. Individens språkliga kunskaper i svenska utgör en del av denna bedömning och kan medföra att denne inte anses ha förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Förvaltningen delar utredarens bedömning att det skulle underlätta att erbjuda

yrkesutbildningar kopplat till sfi och att det skulle vara en fördel om samma utbildningsanordnare erbjuder både sfi och utbildningar på grundläggande- och gymnasialnivå. Samtidigt kommer det dock även fortsättningsvis att vara komplicerat utifrån att antagningsreglerna för gymnasial komvux ofta är ett hinder.

Förvaltningen anser det viktigt att regleringen av vilka elever som ska prioriteras inom komvux inte kan gälla för sfi som bör undantas från regleringen.

Arbetsmarknadsförvaltningen ställer sig positiv till att sfi blir en egen del inom komvux och inte en del av grundläggande komvux eftersom utbildningen då kan bibehålla sitt integrations- och mottagningsperspektiv.

Om sfi blir en del av komvux får kommunen ett samlat och ökat vägledningssupdrag.

Flexibilitet och individanpassning (kapitel 8)

Med flexibilitet avser utredningen möjlighet för individen att välja och variera studietakt, tid och plats. Individanpassning avser möjligheterna att anpassa utbildningen efter elevens förkunskaper och studievana vilket ska säkerställas i den individuella studieplanen.

Arbetsmarknadsförvaltningen konstaterar att kraven på flexibilitet och individanpassning är höga och bedömer att det kan bli svårt för kommuner med få studerande att leva upp till dem.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att en reell valfrihet också innebär möjlighet till individ- och behovsanpassning. Det betyder att det måste finnas verksamheter med olika profil och inriktning. Det valfrihetssystem som utredaren presenterar riskerar att leda till många aktörer som erbjuder samma sak men få eller inga som erbjuder mera specialinriktade kurser.

Arbetsmarknadsförvaltningen hade gärna sett att utredningen vidare problematiserat kring begreppen flexibilitet och individanpassning för att tydligare fokusera på elevens valfrihet kopplat till individuella behov.

Sfi-peng (kapitel 9)

Utredningen menar att individens valfrihet ska stärkas genom införandet av sfi-peng. Sfi-peng skulle enligt betänkandet ge individen frihet att välja mellan olika aktörer och att utbildningsanordnarna erhåller ersättning från kommunen utifrån antalet elever som påbörjar utbildningen hos anordnaren.

De argument som betänkandet presenterar till förmån för förslaget är långa väntetider, svårt för studerande att kombinera sfi med andra aktiviteter och svårt att hitta undervisningsgrupper med anpassad undervisning. Sfi ser väldigt olika ut i olika delar av landet.

Den flexibilitet och individanpassning som utredningen vill uppnå med sfi-peng uppnås redan i arbetsmarknadsförvaltningens verksamheter. Stockholm kan idag genom att upphandla stora delar av verksamheten erbjuda en flexibel och individanpassad vuxenutbildning med stor valfrihet, det gäller såväl sfi som komvux. En sfi-studerande kan välja mellan hel- och deltidstudier, kan studera förmiddag, eftermiddag, kväll och lördagar. Dessutom erbjuds sfi på distans och sfi med individuellt schema.

Det system med sfi-peng som föreslås liknar det som gäller för friskolor och skulle innebära att en Skolinspektionen godkänner en utbildningsanordnare tillsvidare. En fördel med det skulle vara att det skapar långsiktighet och en ökad möjlighet för utbildningsanordnare att utveckla sin verksamhet.

De nackdelar Arbetsmarknadsförvaltningen ser är flera. Med ett pengsystem blir en utbildningsanordnare enskild huvudman med samma status som en kommunal huvudman vilket innebär att staden förlorar mycket av sitt inflytande över inriktningen på utbildningen. Trots att det klart framgår av de avtal staden har med de upphandlade utbildningsanordnarna att sfi ska ha fokus på arbete och yrkesliv är det bara egen regi och ett par externa anordnare som har en riktigt tydlig arbetslivsinriktning.

Med den föreslagna modellen har staden inte någon möjlighet alls att påverka inriktning och mål för verksamheten.

Enligt förslaget ska Skolinspektionen kunna dela ut tillstånd kontinuerligt under året och

kommunerna ska inte ha rätt att uttala sig inför beslut. Det blir svårt för staden att planera sin verksamhet och risken är stor för överetablering.

Det finns en risk att staden får många aktörer som erbjuder samma sak men få eller inga som erbjuder mera specialinriktade kurser. I den situationen innebär förslaget ytterligare en nackdel eftersom kommunens rätt att upphandla eller köpa utbildning från andra anordnare och kommuner ska upphöra. Det skulle kunna innebära att staden tvingas bedriva all lite mera specialinriktad verksamhet i egen regi.

Det ersättningssystem som föreslås med utbetalning av en peng vid vissa tillfällen bedömer förvaltningen vara administrativt krävande. Dessutom riskerar det att bli konkurrensbegränsande eftersom det kräver att en utbildningsanordnare har möjlighet att ligga ute med stora kostnader under en längre tid. Det kan också medföra att betyg sätts utan att kunskapsmålen nåtts.

Utredaren har rätt i att det med nuvarande upphandlingslagstiftning är komplicerat att genom upphandling erbjuda valfrihet. I upphandlingsutredningen finns förslag som innebär att man för att åstadkomma valfrihet ska kunna genomföra en ramavtalsförhandling utan inbördes rangordning av leverantörerna. Det skulle göra det möjligt för kommunen att ta ansvar för att det inte uppstår en överetablering genom att man upphandlar utifrån prognoser om antalet studerande men med en viss överskottsmarginal. Det skulle innebära att kommunen kan upphandla med fokus på kvalitet och planera volymer utifrån faktiska behov.

Utredningen ställer orimliga krav på flexibilitet hos utbildningsanordnarna. En utbildningsanordnare ska inte kunna säga nej till studerande p g a att det är fullt. Eleven ska nämligen garanteras tillträde till den anordnare eleven väljer och eleven ska kunna välja bland alla godkända huvudmän. Förvaltningen ser svårigheter för enskilda utbildningsanordnare att organisera sin verksamhet med de förutsättningar som finns avseende sfi – kontinuerligt intag, flexibilitet och individanpassning som exempel – om det inte finns möjlighet att ange ett maximalt elevantal.

Statlig tillståndsprövning (kapitel 9.3.3)

Om sfi-peng införs är det viktigt att kommunerna ges möjlighet att påverka Skolinspektionens beslut om tillstånd. Likaså att tillstånd för etablering ges vid ett eller högst två tillfällen per år.

Arbetsmarknadsförvaltningen tycker att det är positivt att kravet för huvudmannaskap föreslås bli högre än för betygsrätt samt att detta även omfattar folkhögskolorna. Vidare anser förvaltningen det rimligt att enskilda huvudmän om systemet införs ska ha samma samverkansskyldighet som kommunen och att godkänt tillstånd ska gälla tillsvidare eftersom detta ger utbildningsanordnaren möjlighet att långsiktigt utveckla verksamheten.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser i likhet med betänkandet att tillståndsprövning ska gälla per skolenhet eftersom det innebär en kvalitetssäkring av varje enskild skola. Skolinspektionen har dock fått gehör för sin begäran om att tillstånd för betygsrätt ska ges på nationell nivå. Enligt arbetsmarknadsförvaltningen är tillståndsprövning per skolenhet en förutsättning för att säkerställa god kvalitet hos enskilda huvudmäns skolenheter.

Sfi-peng – dess utformning och betalning (kapitel 9.5)

Arbetsmarknadsförvaltningen ser vissa problem med det föreslagna ersättningssystemet. Enligt förslaget ska 10 procent av ersättningen betalas ut vid kursstart och ytterligare 10 procent efter en månad. Därefter betalas resterande 80 procent ut i lika stora delar när eleven uppnått godkänt betyg på varje kurs inom sin studieväg. Arbetsmarknadsförvaltningen anser att det finns vissa administrativa svårigheter med ett sådant system utifrån erfarenheten att studerande vid sfi är en mobil grupp som flyttar och har ändrade levnadsförhållanden. Dessutom riskerar det att bli väldigt besvärligt både administrativt och ekonomiskt för utbildningsanordnarna. Utbildningsanordnare riskerar utbilda studerande som sedan flyttar och erhåller betyg hos en annan anordnare. Ersättningen tillfaller då den anordnare där eleven är inskriven vid tillfället de erhåller betyget och inte den anordnare som till störst del tillhandahållit undervisningen som underbygger betyget. Risken är att det bara blir stora utbildningsföretag som kan bedriva sfi och vuxenutbildning i framtiden. Detta system kan

även innebära en ökad betygsinflation där elever betygssätts trots att de inte uppnår kunskapsmålen för kursen.

De summor som presenteras i betänkandet är väldigt låga i förhållande till den erfarenhet arbetsmarknadsförvaltningen har både från att upphandla och tillhandahålla sfi utbildning i egen regi. Om dessa summor skulle utgöra ett riktmärke för ersättningen till enskilda utbildningsanordnare anser förvaltningen att det skulle medföra en kvalitetssänkning av utbildningen. Denna problematik stärks ytterligare av förslaget att den studieväg eleven anses tillhöra vid den initiala kartläggningen och bedömningen hos kommunens vägledare är bestående även om det under utbildningens gång visar sig att eleven tillhör en annan studieväg. Ersättningarna för sfi är olika för olika studievägar vilket kan medföra problem för enskilda utbildningsanordnare.

Kommunernas ansvar för information, mottagande, studievägledning m.m. (kapitel 10)

Enligt det förslag som utredningen presenterar i sitt betänkande förändras kommunens ansvar gällande sfi. Kommunens roll inom ramen för mottagande stärks och utökas. Enligt arbetsmarknadsförvaltningen krävs en förändrad organisation och förbättrade kommunikationsvägar för att kommunen ska klara detta uppdrag. Även kravet om att eleven ska kunna påbörja sfi inom en månad är en skärpning i förhållande till dagens regelverk vilket ställer ökade krav på kommunens mottagning och vägledning.

Utredningens förslag om att kommunen framgent ska ansvara för all studie- och yrkesvägledning kommer att innebära att kommunerna behöver stärka upp denna verksamhet. Eftersom förslaget innebär att enskilda huvudmän inte längre behöver tillhandahålla studie- och yrkesvägledare kommer behovet hos kommunerna att öka.

Förslaget innebär även att kommunen ansvarar för de individuella studieplanerna vilket enligt arbetsmarknadsförvaltningen kommer att innebära ökad administration och behov av ett anpassat digitalt system för att hantera uppgifterna. Vidare anser förvaltningen det viktigt att följa utvecklingen av kommande lagstiftning avseende sekretess eftersom studieplanerna kommer att innefatta känsliga uppgifter om eleverna.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att den föreslagna ansvarsfördelning som presenteras i betänkandet mellan kommun och enskild utbildningsanordnare är rimlig om sfi-peng införs.

Avbrott och tidsgränser i utbildningen (kapitel 11)

Utredningen framställer i sitt betänkande att avbrott från utbildningen är vanligt förekommande i sfi och att de förslag som framställs har för avsikt att minska dessa avbrott. Trots detta anser utredningen att det ska finnas möjlighet för eleven att göra omval av utbildningsanordnare utan att motivering krävs.

Betänkandet pekar på att huvudmannen har möjlighet att besluta om upphörande av utbildning om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller annars inte gör tillfredsställande framsteg. Arbetsmarknadsförvaltningen anser att möjligheten att besluta om upphörande av utbildning är begränsad då bevisbördan för huvudmannen är tung. Vidare anser förvaltningen att kommunens ansvar att ta ställning till huruvida eleven ska ha rätt till fortsatta studier hos en annan huvudman om en enskild huvudman beslutat om undervisningens upphörande är problematisk och skulle innebära en ökad administration.

Utredningen föreslår att eleven endast ska ha rätt att återuppta sina studier om ett avbrott varit överenskommet med berörd huvudman. Arbetsmarknadsförvaltningen ser förslaget som ett slag i luften och orealistiskt eftersom det troligen inte kommer att få någon nämnvärd effekt då huvudmännen är angelägna om att eleven ska komma tillbaka och avsluta sina studier.

Arbetsmarknadsförvaltningen ställer sig positiv till att utredningen inte föreslår någon tidsbegränsning av sfi men möjligen borde någon form av begränsning införas eller regelverket kring utbildningens upphörande ses över. Förvaltningen instämmer i utredningens slutledning att riktvärdet 525 undervisningstimmar saknar relevans och att det inte behövs någon reglering av studietiden. Vidare anser förvaltningen att förslaget om att

inte införa verksamhetspoäng inom sfi är bra.

Tillsyn, kvalitetsgranskning, uppföljning och utvärdering (kapitel 12)

Ett av de starkaste skälen till att Arbetsmarknadsförvaltningen inte stöder förslaget om sfi-peng är att kommunen förlorar möjligheten att kvalitetssäkra och styra sin verksamhet.

Det är därför tveksamt att Skolinspektionen ges tillsynsansvaret för huvudmännens verksamhet. Det är lång tid mellan inspektionerna och kommunen får väldigt lite insyn i den verksamhet som finansieras genom kommunala medel och där kommuninvånare deltar. Införs fi-peng anser Arbetsmarknadsförvaltningen att kommunens möjlighet till insyn och tillsyn behöver stärkas och regleras.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser det positivt att enskilda huvudmän ska ha samma ansvar som kommunala huvudmän att genomföra ett systematiskt kvalitetsarbete samt att lämna uppgifter som rör nationell uppföljning. Förvaltningen står även bakom förslaget att Skolverket ansvarar för uppföljning och utvärdering av samtliga huvudmän.

Valfrihet i komvux (kapitel 13)

Utredningen föreslår i betänkandet att ett liknande valfrihetssystem som det som föreslås inom sfi även ska gälla för den kommunala vuxenutbildningen. I likhet med förslaget för sfi är det Skolinspektionen som godkänner att en enskild anordnare blir huvudman vid en skolenhet som bedriver kommunal vuxenutbildning inom skolväsendet. Kommunen ansvarar för finansiering och fastslår årligen ramarna för utbildningen och kursutbudet.

Arbetsmarknadsförvaltningen noterar att den största skillnaden mellan förslagen om valfrihet i sfi och valfrihet i komvux gäller ersättningen. Enligt förslaget ska 70 procent av ersättningen betalas ut löpande och resterande 30 procent först efter erhållet godkänt betyg. Detta är en förändring från det system som Vuxenutbildning Stockholm tillämpar idag avseende ersättning till enskilda utbildningsanordnare där även ersättning betalas ut vid icke godkänt betyg när kursen eller utbildningen är avslutad.

De synpunkter Arbetsmarknadsförvaltningen framfört kring valfrihetssystemet för sfi gäller också ett valfrihetssystem inom kommunal vuxenutbildning.

Sfi för dem som omfattas av etableringslagen (kapitel 14)

Enligt utredningens betänkande fungerar inte samordningen mellan de olika instanser som möter målgruppen inom etableringen tillfredsställande. Det delade huvudmannskapet avseende aktiviteter för de nyanlända som ingår i etableringen innebär vissa svårigheter.

Enligt Arbetsförmedlingens juridiska avdelning innefattas inte sfi inom definitionen för arbetsmarknadsutbildning eftersom det är en språkutbildning. Arbetsförmedlingen har således inte möjlighet eller uppdrag att upphandla sfi. Utredningen föreslår därför att Arbetsförmedlingen bör ges möjlighet att upphandla sfi i kombination med arbetsmarknadspolitiska åtgärder för målgruppen som tillhör etableringen av enskilda huvudmän som erhållit tillstånd från Skolinspektionen. Arbetsmarknadsförvaltningen ställer sig positiv till detta men anser att det borde införas ändringar i regelverket så att kommunerna och Arbetsförmedlingen också kan samverka kring vissa yrkesinriktade utbildningsinsatser.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att det i förslaget råder vissa oklarheter hur ersättning ska utbetalas och av vem när en studerande under pågående utbildning går från reguljär sfi till sfi upphandlad av Arbetsförmedlingen eller tvärtom.

Arbetsmarknadsförvaltningen ställer sig bakom utredningens förslag om att Arbetsförmedlingen inte ska ges fullt ansvar för sfi som erbjuds målgruppen nyanlända inom etableringen.

Samverkan (kapitel 15)

Utredningen bedömer att det finns tillräckliga förutsättningar och möjligheter för samverkan mellan olika aktörer med dagens befintliga regelverk och föreslår således inga ytterligare åtgärder. I utredningen lyfts samverkan inom ramen för sfx utbildningarna inom Stockholms län fram som exempel.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att utredningen inte tar hänsyn till den komplexitet som finns gällande samverkan över kommungränserna. Det finns begränsningar i samverkan

genom kommunalförbund, gemensam nämnd och samverkansavtal. Enligt förvaltningen är förslaget att ta bort möjligheterna för kommuner att köpa utbildningar av varandra problematiskt. I Stockholms län finns möjlighet för boende inom majoriteten av kommunerna att välja att studera hos en kommunal anordnare inom vuxenutbildning i en annan kommun. Denna möjlighet skulle genom förslaget upphöra.

Arbetsmarknadsförvaltningens erfarenhet är att det för att kunna erbjuda elever med särskilda behov av stöd i undervisningen en utbildning av god kvalitet krävs samverkan och ett underlag från flera kommuner. Det förutsätter att det finns möjlighet att upphandla eller köpa/sälja utbildning av en anordnare. I Stockholms län finns exempelvis en utbildning i sfi för synskadade i Huddinge kommun där Stockholms stad köper plats för de enskilda elever som har behov av denna typ av undervisning. Stockholms stad bedriver sfi för synskadade och upphandlar s k alternativ sfi för traumatiserade studerande. För många av dessa utbildningar är elevunderlaget begränsat och kostnaderna för utbildningen höga. Det finns således få incitament för enskilda utbildningsanordnare att tillgodose detta begränsade behov. Vidare finns det många fördelar för eleven att studera tillsammans med andra istället för att erbjudas enskild undervisning i hemkommunens egen regi.

I utredningen ges kommunen möjlighet att upphandla yrkesinriktade ämnen på gymnasial nivå. Arbetsmarknadsförvaltningen anser detta positivt då det kommer att innebära möjlighet att fortsatt erbjuda sfx utbildningar i kommunen. Med hänvisning till elever med särskilda behov anser förvaltningen att rätten att upphandla eller köpa enskilda utbildningar bör utvidgas.

Konsekvenser av utredningens förslag (kapitel 17)

Arbetsmarknadsförvaltningen delar inte utredningens uppfattning att förslaget om sfi-peng inte påverkar det kommunala självstyret eftersom förslaget innebär att kommunerna inte längre skulle kunna påverka inriktning och upplägg av verksamheten när de enskilda blir huvudmän.

Utredningen ser dock att förslagen får vissa konsekvenser för kommunernas organisering och planering. Dels genom att skolenheter som bedrivs av kommunerna i egen regi utsätts för konkurrens och riskerar avveckling och ökade kostnader. Dels för att vissa kommuner inte kommer att attrahera någon enskild huvudman och tvingas då bedriva sfi och komvux i egen regi eftersom utbildningen inte får upphandlas. De administrativa kostnaderna för kommunen väntas öka.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser att förslagen kommer att ha organisatoriska konsekvenser likväl som ekonomiska för den egna verksamheten. Enligt förvaltningen kan den incitamentbaserade ersättningsmodellen till enskilda utbildningsanordnare medföra risken att kvaliteten på utbildningen försämras. En annan konsekvens av förslagen som förvaltningen uppmärksammar är risken att enskilda utbildningsanordnare väljer att enbart erbjuda de studievägar som garanterar en snabb genomströmning på elever. Vidare saknas tydliga incitament för enskilda utbildningsanordnare att erbjuda utbildning för personer med särskilda behov. Som tidigare nämnt anser förvaltningen det finnas många oklarheter hur personer med särskilda behov ska kunna erbjudas utbildning av samma höga kvalitet utifrån de förslag som presenteras i betänkandet.

Utredaren ser även en risk för att förslaget medför ökade kostnader för enskilda huvudmän. Arbetsmarknadsförvaltningen bedömer att det till stor del beror på kommunens ambitionsnivå och ersättningsnivån. Trots att det finns många positiva aspekter av det förslagna ersättningssystemet så skapar det problem för nyetablerade företag att komma in på marknaden eftersom det krävs grundkapital.

De fakta och den analys som ligger till grund för beskrivningen av de ekonomiska konsekvenserna av förslagen är tunna. Tidigare studier av Institutet för Arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) har inte funnit att kostnaderna för skolverksamhet ökat i kommunerna till följd av friskolorna. Däremot konstateras att lagen om valfrihet (LOV) lett till vissa ökade kostnader för tillsyn och uppföljning för de kommuner som infört valfrihetssystemet. I förslagen som presenteras i betänkandet skulle dessa ökade kostnader

tillfalla Skolinspektionen och Skolverket.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser att kommunen kan få vissa ökade kostnader för försörjningsstödet i samband med att personer som tidigare studerat på grundläggande nivå i det nya systemet skulle återgå till studier vid sfi.

Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsnämnden

Reservation anfördes av ledamoten Gulan Avci (FP) och ledamoten Kristian Ljungblad (C) enligt följande.

Vi föreslår nämnden besluta:

1. Att delvis tillstyrka förvaltningens utlåtande.
2. Att i övrigt uttala följande:

Förvaltningen ger i sitt utlåtande som helhet uttryck för en mycket negativ syn på fördelarna med att införa ett pengsystem för sfi. Vi delar inte den synen. I och med utredningens förslag får den enskilde större möjligheter att själv välja en utbildning som passar hans eller hennes behov.

Förvaltningen uttrycker oro för möjligheten till en effektiv kvalitetskontroll av enskilda utförare inom sfi. Vi tror tvärtom att tydligare befogenheter för Skolinspektionen att granska kvaliteten inom vuxenutbildningen resulterar i en tuffare kvalitetskontroll och tydligare förväntningar på utförarna om vad som krävs.

Som förvaltningen själv anger i sitt utlåtande har det visat sig vara svårt för staden att förmå de enskilda utförarna att ge tillräcklig arbetsmarknadsanknytning i sin utbildning. Det är knappast ett argument för att behålla det nuvarande systemet, utan visar snarare att dagens kvalitetskontroll inte fungerar tillfredsställande och att det vore bättre om Skolinspektionen tog över det ansvaret.

Förvaltningen oroar sig vidare för svårigheter med att planera verksamheten, delvis med tanke på att intag sker under året, samt att det sker en risk för överetablering. Den risken kan inte helt uteslutas under ett övergångsskede, men precis som inom övriga delar av utbildningsväsendet kan planeringsförutsättningarna förväntas bli tydligare när systemet väl har satt sig.

Förvaltningen uttrycker slutligen en oro för att den incitamentsbaserade ersättningsmodellen till utförarna som föreslås riskerar att leda till försämrad kvalitet på utbildningen. Vi delar inte den oron. Det är förstås viktigt att Skolinspektionen granskar kvalitet och examination noga. Men det är också viktigt att utförarna vet att det faktiskt spelar roll om de lyckas lotsa sina elever till ett godkänt resultat eller inte.

Sammantaget tycker vi att utredningen har lämnat ett välavvägt förslag som ökar individens valfrihet och utbildningens kvalitet. Som med alla stora reformer innebär det en omställningsperiod, och som med alla valfrihetsreformer innebär det en minskad möjlighet för offentliga myndigheter att sätta sig till doms över den enskildes val. Vi tycker inte att det är någonting negativt.

Reservation anfördes av vice ordföranden Karin Rågsjö (V) enligt följande.

Arbetsmarknadsnämnden föreslår

1. Att delvis ställa sig bakom Arbetsmarknadsförvaltningen tjänsteutlåtande
2. Att i övrigt anföras

Det är utmärkt att SFI blir en del av den kommunala vuxenutbildningen och upphör som egen verksamhet. Och att utbildningen ska ta fasta på elevens nu-situation. Att införa en SFI-peng liknande den som friskolorna idag har är något Vänsterpartiet ställer sig helt avvisande till. Vi har redan genom friskolorna erfarit konsekvenserna med fri etableringsrätt samt att

Skolinspektionen ensam skulle avgöra om etableringen var av godo eller inte. Kommunerna skulle enbart bli "bank" till utbildningssamordnarna. Transparens och kontroll skulle i stora delar gå förlorad. Dessutom tappar vi möjligheten att styra inriktningen på SFI.

Regeringen ser alla form av utbildning som en marknad där politikerna inte har någon insyn eller kontroll. Trots att det är våra skattepengar som driver verksamheten. Att som kommun frångå sig påverkan av innehåll, mål samt inriktning på verksamheten är att abdikera totalt inför en marknad där stora koncerner för ut skattepengar ur landet. Det nyliberala konceptet som borgarna har implementerat i Sverige inom utbildningssidan är extremt i ett internationellt perspektiv. Med undantag av ett system som introducerades i Chile under general Pinochets styre, finns inget annat allmänt finansierat skolväsende som tillåter att skolor drivs av privatägda vinstdrivande bolag.

En engelsk forskare betecknade under ett symposium det svenska systemet som "till höger om höger" och ur brittisk synvinkel så radikalt att det inte ens diskuterades under Margaret Thatchers tid som premiärminister. I andra länder som har offentligt finansierade, men privat organiserade och styrda skolor, är dessa på olika sätt drivna av icke vinstgivande organisationer. Exempel är skolorna i Nederländerna, charterskolorna i USA och de så kallade "akademiskolorna" i Storbritannien. Sådana stiftelseskolor finns också i Sverige.

Reservation anfördes av Anton Andersson m.fl. (S) enligt följande.

1. Att överlämna ärendet utan eget ställningstagande.

Särskilt uttalande gjordes av ordförande Ulla Hamilton m.fl. (M), *bilaga 1*.

För oss är valfrihet viktigt. Samtidigt är det viktigt att individer som ska komma ut på arbetsmarknaden ges rätt förutsättningar för att få ett jobb. Vi tror att den bästa vägen att kombinera dessa två delar är att införa ett valfrihetssystem som innebär att kommunen kan upphandla flera inriktningar, exempelvis dagens framgångsrika SFX-utbildningar, men att individen samtidigt erbjuds möjlighet att välja anordnare.

Sfi ser väldigt olika ut i olika delar av landet. Den flexibilitet och individanpassning som utredningen vill uppnå i sfi med de förslag som presenteras i betänkandet uppnås redan i Stockholms stads verksamheter. Stockholm kan idag genom att upphandla stora delar av verksamheten erbjuda en flexibel och individanpassad vuxenutbildning med stor valfrihet, det gäller såväl sfi som komvux.

Det system med sfi-peng som föreslås liknar det som gäller för friskolor och skulle innebära att en Skolinspektionen godkänner en utbildningsanordnare tillsvidare. Men med ett pengsystem blir en utbildningsanordnare enskild huvudman, vilket innebär att staden skulle förlora sitt inflytande över vilken inriktning stadens sfi ska ha. Med nuvarande system kan staden ställa tydliga krav som att anordnarna ska erbjuda en yrkesinriktad utbildning och möjlighet till praktik. Enligt förslaget ska Skolinspektionen kunna dela ut tillstånd kontinuerligt under året och kommunerna ska inte ha rätt att uttala sig inför beslut. Det innebär att kommunen förlorar möjligheten att använda sfi som en effektiv arbetsmarknadsinsats och styra sfi-inriktningar med arbetsmarknadsfokus efter arbetsmarknadens behov. Med utredningens förslag skulle en enskild aktör inte ha incitament att exempelvis erbjuda sfi med praktik, som är mycket mer kostsamt, varför vi är rädda för att dessa möjligheter skulle begränsas.

Det skulle i så fall få stora konsekvenser för individen, som istället för att få större valfrihet, riskerar att få färre valmöjligheter. En bättre väg är därför att införa ett valfrihetssystem där individen har möjlighet att välja och kommunen kan styra och beställa insatser som bedöms efterfrågas på arbetsmarknaden.